

КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА

Талько Я.П.

студент,

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Котлова Л.О.

кандидат психологічних наук, доцент,

Житомирський державний університет імені Івана Франка

КОРЕКЦІЯ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ АРТ-ТЕРАПІЇ

Останнім часом в області корекційно-розвиткової роботи з дітьми дошкільного віку спостерігається зростання інтересу до використання нетрадиційних і інноваційних методів. Зокрема, значної популярності набули методи арт-терапії.

Як зазначає О. Власюк: «Арт-терапія – це метод, який використовує творчість, зокрема малювання, музику, танець, театральні вистави та інші форми мистецтва, для досягнення психологічних, емоційних та фізичних цілей» [1, с. 88].

За даними, які наводить А. Хіля, ідея використання мистецтва в лікувальних цілях має давню історію. Ще в античності багато культур розуміли важливість мистецтва для психічного здоров'я. Наприклад, в Стародавньому Єгипті та Греції для лікування використовували музику і танець, які допомагали людям відновлювати душевну рівновагу. В той час мистецтво вважалося не лише джерелом естетичного задоволення, але й потужним інструментом впливу на емоційний стан людини. Проте, як професійна дисципліна, арт-терапія сформувалася значно пізніше, в середині 20 століття [8].

Одним з перших, хто почав активно застосовувати арт-терапевтичні методи, був британський психіатр А. Хілл, який в 1940-х роках помітив, що малювання допомагає пацієнтам з психічними розладами покращити самопочуття. У 1942 році А. Хілл створив термін «арт-терапія», а також активно пропагував

використання образотворчого мистецтва в лікувальних цілях. Він застосовував малювання як частину терапевтичного процесу для людей, що перенесли фізичні травми або страждали від психічних захворювань під час Другої світової війни. Це стало першим кроком до формування арт-терапії як самостійної терапевтичної практики [4].

В Україні арт-терапія почала набувати популярності в кінці 20 століття, поступово ставши частиною практики для роботи з дітьми, які мають мовленнєві або психологічні порушення. З часом вона набула визнання серед фахівців у галузі психічного здоров'я, педагогіки та логопедії, ставши ефективним інструментом у корекційній роботі.

Т. Чепіль, Н. Чорноус звертають увагу на те, що арт-терапія набуває все більшої популярності в роботі з дітьми, які мають мовленнєві порушення. На думку фахівців це зумовлено тим, що в її основі лежить творчий процес, який дає змогу дитині вільно виражати свої емоції, покращувати координацію рухів, розвивати дрібну моторику та навчатися самовираженню в нестандартний і цікавий спосіб [9].

М. Дяченко, Л. Бутузова вважають, що потенціал арт-терапевтичних засобів корекції мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку полягає в тому, що вони «...не обтяжують дітей зайвою інформацією, налаштовують на позитивний настрій, відповідають їхнім потребам та інтересам» [2].

Однією з найбільших переваг арт-терапії, з точки зору І. Козич, Т. Гольцевої, є її здатність стимулювати інтерес дітей до мовлення та навчання. На відміну від традиційних методів, які часто можуть здаватися нецікавими або складними, заняття з арт-терапії надають можливість інтегрувати корекційну роботу з грою та творчістю, що дозволяє дітям поступово та природно покращувати свої мовленнєві навички без зайвого стресу чи напруги [4].

Ю. Коробко, М. Ступішина вважають, що завдяки комплексному підходу, який поєднує творчість, рухову активність, мовлення та ін., арт-терапія допомагає не лише виправити фонематичні, артикуляційні або граматичні помилки, але й покращити загальний розвиток дитини [5].

Вивчаючи потенціал арт-терапії як засобу корекції мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку М. Дяченко, Л. Бутузова приходять до висновку, що: «...у корекційній педагогіці арт-терапія є синтезом кількох наукових дисциплін, таких як психологія, педагогіка, мистецтво, психофізіологія та медицина. Цей міждисциплінарний підхід дозволяє арт-терапії здійснювати багатогранний вплив на дитину, використовуючи творчі методи для корекції мовленнєвих порушень. Завдяки інтегрованому підходу, арт-терапія не тільки допомагає розв'язувати проблеми з мовленням, але й підтримує загальний психоемоційний розвиток дитини, забезпечуючи їй можливість вільно виражати свої почуття через творчість» [2, с. 1].

Потенціал арт-терапії в роботі з дітьми з мовленнєвими порушеннями має підтвердження і в багатьох інших дослідженнях.

Так, згідно дослідження І. Смалі, арт-терапевтичні заняття допомагають дошкільникам з важкими мовленнєвими порушеннями значно підвищити рівень пізнавальної активності. Це свідчить про те, що творчі методи, залучаючи різні канали сприймання, стимулюють увагу та інтерес до навчання, допомагаючи дітям легше сприймати нову інформацію [7].

Н. Калька, З. Ковальчук також стверджують, що арт-терапія активно впливає на розвиток основних пізнавальних функцій дітей, таких як пам'ять, уява, увага, сприйняття, мислення та мовлення. Завдяки використанню творчих завдань та ігор, дітей стимулюють до прояву інтелектуальної активності, що позитивно позначається на їх мовленнєвих та когнітивних навичках. Малювання, ліплення, музичні вправи та інші види мистецтва сприяють розвитку асоціативного мислення, формують здатність до логічного мислення та дозволяють розвивати словниковий запас [3].

З точки зору І. Козич, Т. Гольцевої арт-терапія створює сприятливі умови для соціалізації дітей. «Завдяки спільній діяльності, діти вчаться взаємодіяти з іншими, налагоджувати стосунки з дорослими та однолітками. Вона допомагає формувати емоційну стабільність, вчить ділитися своїми думками та почуттями, що дуже важливо для дітей з мовленнєвими порушеннями, яким часто важко знаходити спільну мову з оточуючими» [4, с. 13].

Отже, на сучасному етапі арт-терапія використовується для лікування різноманітних психологічних і емоційних розладів, таких як тривожні стани, депресія, стрес, а також для корекції мовленнєвих порушень у дітей. Вона є надзвичайно ефективним інструментом для розвитку мовлення у дітей з особливими потребами, бо мистецька діяльність дозволяє їм не лише виражати свої емоції, а й допомагає покращити навички комунікації через творчий процес.

Список використаних джерел:

1. Власюк О. М. Арт-терапія: лікування мистецтвом. *Відкритий урок: робота, технології, досвід*. 2018. № 7 (8). С. 90.
2. Дяченко М. А., Бутузова Л. П. Потенціал арт-терапії як засобу корекції мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку. *Proceedings of the XVIII International Scientific and Practical Conference. Copenhagen, Denmark*. 2024. Pp. 177–180.
3. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посіб. Львів : ЛьвДУВС. 2020. 232 с.
4. Козич І. В., Гольцева Т. І. Арт-терапія як ефективна технологія соціалізації дітей з мовленнєвими порушеннями. *Спеціальна освіта та соціальна інклюзія: виклики XXI століття*: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції (25 листопада 2021 року, м. Запоріжжя). Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2021. С. 13–14.
5. Коробко Ю. В., Ступішина М. М. Використання арт-терапії, як засобу гармонізації дитячої особистості. *Дитинство XXI століття: інноваційна освіта*: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції : Кременчуцький педагогічний коледж імені А. С. Макаренка. Кременчук, 2020. С. 39–42.
6. Садовенко С. М. Музичне виховання й корекція мовлення дошкільників засобами дитячого фольклору. *Палітра педагога: Науково-методичний додаток до журналу «Дошкільне виховання»*. 2020. № 2. С.3–6.
7. Смаль І. П. Психолого-педагогічна допомога дітям дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення методами арт-терапії. *European scientific congress. Proceedings of the 1st International scientific and practical conference*. Barca Academy Publishing. Madrid, Spain. 2023. Pp. 314-319.
8. Хіля А. В. Арт-терапія як об'єкт наукового дослідження у працях зарубіжних та вітчизняних вчених. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2016. № 5 (59). С. 394–405.

9. Чепіль Т. Ю. Роль арт-терапії у розвитку мовлення дітей з особливими потребами. *Актуальні проблеми корекційної педагогіки, психології та реабілітації*: матеріали III Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції (з міжнародною участю) (22 травня 2019 року, м. Суми). Суми : ФОП Цьома С. П., 2019. С. 241–243.